

28. ЦДІАК України. – Ф. 183. – Оп. 1. – Спр. 174. Річний звіт Лебединського Миколаєвського монастиря за 1861 рік. – 162 арк.
29. ЦДІАК України. – Ф. 183. – Благочинний монастирів Київської єпархії. – Оп. 1. – Спр. 279. Звіт Лебединського монастирського училища за 1875-1876 навчальний рік. – 15 арк.
30. ЦДІАК України. – Ф. 183. – Оп. 1. – Спр. 292. Звіт училища при Лебединському Миколаївському монастирі за 1877-1878 навчальний рік. – 13 арк.
31. ЦДІАК України. – Ф. 183 – Оп. 1 – Спр. 300. Звіт училища духовного відомства при Лебединському Миколаївському монастирі за 1878-79 навчальний рік. – 14 арк.
32. ЦДІАК України. – Ф. 183 – Оп. 1 – Спр. 314. Звіт начальниці училища при Лебединському Миколаївському монастирі за 1880-1881 навчальний рік. – 15 арк.
33. ЦДІАК України. – Ф. 183 – Оп. 1 – Спр. 327. Звіт Лебединського Миколаївського монастирського училища за 1882 р. – 4 арк.
34. Ф. 825. – Оп. 1. – Спр. 7. Послужні списки монахинь і послушниць за 1865 р. – 28 арк.
35. Ф. 825. – Оп. 1. – Спр. 9. Послужні списки монахинь і послушниць за 1868 р. – 82 арк.
36. Ф. 825. – Оп. 1. – Спр. 23. Звіт (відомість) монастиря за 1886 р. – 12 арк.
37. Ф. 825. – Оп. 1. – Спр. 24. Звіт (відомість) монастиря за 1884 р. – 12 арк.
38. Ігнатович П. Школи церковно-приходскія и школы грамотности в Киевской епархии въ 1885 году. – К., 1886.
39. Извлечение изъ всеподданнейшаго отчета оберъ-прокурора Святейшаго Синода по ведомству православнаго исповеданія за 1866 годъ. //Кіевскія єпархіальныя ведомости. – 1868. – № 7, 1 квітня.
40. Одинъ изъ предметовъ подлежащихъ обсужденію училищныхъ съездовъ. //Кіевскія єпархіальныя ведомости. – 1868 р., № 10, 16 травня.

А н н о т а ц и я

В этой статье раскрываются наиболее актуальные вопросы гендерной истории женщин через благотворительную деятельность монастырских сестер православных женских обителей Киевской епархии в конце XIX – начала XX ст.

*Литовченко Т.
Національна академія оборони України*

**ВІЙСЬКОВО-ОБОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ
УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО
ХРЕСТА У 1930-1937-Х РОКАХ ХХ СТОРІЧЧЯ**

Минуло тринадцять років від дня проголошення незалежності України. Сучасна Воєнна доктрина нашої країни має оборонний характер. На порядку денному стоїть необхідність вироблення нових підходів до військового будівництва, які мають увібрати в себе всі найкращі досягнення світової військової думки. Разом з тим, формування національних Збройних Сил не може відбуватися без урахування минулого й власного досвіду по використанню різних громадських організацій, товариств, об'єднань у справі підготовки населення до захисту держави. Однією з таких відомих організацій у двадцятих та тридцятих роках двадцятого сторіччя було громадське об'єднання

– Українське товариство Червоного Хреста (УТЧХ).

Дослідження діяльності Українського товариства Червоного Хреста в Україні в тридцять років минулого століття відкриває нові сторінки національної організації, яка широко здійснювала не тільки гуманітарну благодійну допомогу всьому населенню України, але і готувало його до захисту держави.

Незважаючи на досить широку джерельну базу з даної проблеми дослідження, до цього часу немає жодної праці чи публікації про діяльність Українського товариства Червоного Хреста. Про діяльність організації можна дізнатися з фондів Центрального державного історичного архіву України, Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України, Центрального державного архіву громадських об'єднань у Києві, із звітів та постанов з'їздів Головної Управи та Центрального Комітету Українського Червоного Хреста у Харкові та Києві. У цих джерелах містяться дані про дуже серйозну та необхідну в тридцять років діяльність Українського товариства Червоного Хреста у справі підготовки населення до оборони своєї країни.

Головним завданням цієї статті є дослідження військово-оборонної діяльності організації Українського товариства Червоного Хреста, починаючи з 1930 року по 1937 рік.

В своєму дослідженні автор намагається з'ясувати, на яких засадах і за якими принципами діяло Українське товариство Червоного Хреста у тридцятих роках. Аналіз діяльності Українського товариства Червоного Хреста в зазначений період дає можливість розробити науково обґрунтовані практичні рекомендації для роботи сучасних Комітетів Червоного Хреста в Україні з метою вдосконалення їх взаємодії з органами державної влади і структурами Збройних Сил України.

Умовно вважається, що Українське товариство Червоного Хреста було створено 15 квітня 1918 року у Києві [1, С. 25]. Протягом 1918-1920 років це товариство організувало власну систему органів, які не поступалися діючому Російському товариству Червоного Хреста (РТЧХ).

Більшовицьке керівництво, кожний раз при встановленні своєї влади на теренах України, спробувало використовувати діяльність УТЧХ для власних потреб. Але військово-політична обстановка у 1918-1920 роках не дозволяла впливати на його роботу всіма своїми силовими методами.

У 1921-1923 роках радянська влада використала цю організацію для подолання голоду і ліквідації очагів епідемій, які охопили Південь України та Поволжя Росії [2, С. 30]. Після часткового подолання цих явищ основною роботою для Українського Червоного Хреста стає розповсюдження ідей радянського

способу життя в селах і містах України. З 1923 року поряд з медичним обслуговуванням населення Українське товариство Червоного Хреста розпочинає військово-санітарну діяльність. Ця організація займається формуванням національних мобілізаційних військово-санітарних резервів, через відповідну підготовку мирного населення країни до оборони держави [3, С. 82].

Після надання загальнодержавної фінансової підтримки в 1925 році діяльність Українського товариства Червоного Хреста була спрямована в масштабах усієї УРСР з військово-санітарного напрямку на військово-оборонну підготовку всього населення, яке передбачало централізовані дії вже у складі Союзу товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця СРСР (СТЧХ і ЧП СРСР), але з місцевими особливостями.

З 1927 року радянська держава вже відкрито готувалася до військових дій, які передбачали активну оборону держави. Гуманітарний напрямок роботи товариства перестає бути основним. Починається активна співпраця Українського товариства Червоного Хреста з Робітничо-Селянською Червоною Армією (РСЧА). До завдань товариства по підготовці мирного населення країни до оборони держави додається завдання по отриманню організаційного досвіду всіма військово-санітарними кадрами організації для здійснення допомоги та взаємодії її з РСЧА під час всіх мобілізаційних заходів напередодні та під час війни. На той момент йшла підготовка всіх радянських установ держави до оборони.

Для Українського товариства Червоного Хреста новий мобілізаційний план був затверджений пізніше ніж для інших організацій – лише у 1930 році. Це було пов'язано з необхідністю прив'язки дії організації до подібних заходів у товаристві авіації та хімічної промисловості (Тсоавіахіму) та Народного комісаріату здоров'я. У мобілізаційному плані на ЦК УТЧХ та його місцеві органи під час війни покладалося завдання по формуванню шпиталів та лікарняних установ для безпосереднього обслуговування Робітничо-Селянської Червоної Армії за територіальним принципом. Проте, за політичними мотивами, будування самих військових національних формувань у республіках СРСР передбачалося з 1930 року проводити за кадровим принципом. Так, у 1931 році першими на кадровий принцип комплектування в Українському військовому окрузі (УВО) були переведені 46-я, 95-та, 96-та, 99-та стрілецькі дивізії [4, С. 109].

Для забезпечення єдиного процесу комплектування резервів організацією УТЧХ, їх дій при оголошенні війни та під час ведення бойових операцій на території республіки 28 лютого 1930 року в цілком таємному документі за №110/сс було надано вказівки всім її комітетам, як в подальшому проводити

всю роботу. Цей таємний документ став „керівним стратегічним посібником” для всіх осередків організації при розробці планів по мобілізаційній підготовці на місцях. В ньому встановлювалося два основних завдання для товариства – накопичення матеріальних ресурсів та отримання організаційного досвіду для здійснення допомоги та взаємодії з Робітничо-Селянською Червоною Армією під час війни [5, С. 4].

В документі додатково підкреслювалося, що підготовка особового складу для шпиталів Червоного Хреста в мирний час, повинна мати особливе значення. Так в окружних партійних комітетах КП(б)У готувалися списки партійців, які при оголошенні війни комплектували керівний особовий склад шпиталів Червоного Хреста. В планах необхідно було передбачати, що окружні військкомати на місцях підготують для них приміщення [5, С. 9 зв].

Після внесення необхідних змін, згідно директиви №110/сс, 15 березня 1930 року від ЦК УТЧХ був відправлений до ЦК КП(б)У новий план мобілізаційної роботи окружних філій організації за підписами заступника секретаря ЦК УТЧХ – І.Холодного та Інспектора від ЦК КП(б)У – товариша О.Гаркуши. За новим планом, організація для обслуговування Робітничо-Селянської Червоної Армії розгортала 42 шпиталю, 25 лікувально-харчових пунктів, 3 санітарних літака та один автомобільний рентгенівський загін [5, С. 26-28].

У 1932 році пройшов перший з'їзд Союзу Товариств ЧХ і ЧП СРСР у Москві. На цьому з'їзді організація УТЧХ нараховувала близько 1004000 своїх членів [6, С. 7]. За рішеннями з'їзду Союзу товариств ЧХ і ЧП СРСР основною роботою для організації ставала діяльність по широкій підготовці населення до санітарної оборони, по будівництву санітарної авіації, накопиченню санітарного майна. На другий план висувалася робота по масовому оздоровленню населення.

В СРСР вже з 1928 по 1933 роки потужність артилерійських заводів зросла більш, ніж у 6 разів, а по дрібнокаліберним гарматам в 35 разів. Наркомат озброєння приступив до розробки другого п'ятирічного плану будівництва РСЧА на 1934 – 1938 роки. В плані передбачалося завершити на кінець другої п'ятирічки почату з першої п'ятирічки технічну реконструкцію та переозброєння військ більш досконалою військовою технікою шляхом широкого впровадження рішучих засобів боротьби – авіації, танків, артилерії, щоб забезпечити РСЧА необхідною зброєю для протистояння агресії. На початку 30-х років в Європі було дві основних могутніх держави, які почали готуватися до війни. До військових дій готувалися й інші європейські держави, але Німеччина і СРСР були серед них найпотужнішими. На Далекому Сході в зоні Японії агресивно налаштовані політичні кола в керівництві країни також готувалися до війни з

СРСР. Як пише в своїх спогадах маршал Радянського Союзу Г. К. Жуков, Японія в період з 1934 по 1938 роки збільшила свої військові витрати з 43 до 70 відсотків, Італія – з 20 до 52 відсотків, Німеччина – в 3 рази з 21 до 61 відсотків [7, С. 144].

У 1927 році в Німеччині фашистська партія НСДЛП почала свою активну діяльність, внаслідок якої 5 березня 1933 року вони прийшли до влади. З 28 лютого 1933 року, після підпалу рейхстагу, були відмінені всі конституційні гарантії особистості вільно висловлювати власні ідеї, були взяті під контроль преса, заборонені всі комуністичні газети [8, С. 232]. Німеччина почала активно готуватися до військового втручання на території сусідніх держав для завоювання простору своєї нації.

З 1933 року Рада Праці і Оборони приймає постанови "Про програму військово-морського будівництва на 1933 – 1938 роки.", "Про систему артилерійського озброєння РСЧА на другу п'ятирічку", "План розвитку ВПС на 1935 – 1937 роки" Збільшується випуск танків з 740 в 1930-1931 роках до 2271 в 1938 році [7, С. 115].

В Україні, як і в інших республіках СРСР, йшла підготовка до майбутніх військових дій. Нові завдання Союзу товариств ЧХ і ЧП СРСР в оборонному напрямку знайшли своє відображення в затвердженому 17 лютого 1934 року Президією ЦВК СРСР "Статуті СТЧХ і ЧП СРСР", де визначалося, що основним завданням для всіх товариств є зміцнення санітарної обороноздатності СРСР [9, С. 7].

Новою роботою організації УТЧХ на кінець першої та початок другої п'ятирічки стає розгортання санітарних постів (санпостів) на підприємствах, в ЖАКТах, на транспорті, в колгоспах і радгоспах. Так, в 1932 році було розгорнуто 943 санпоста, в 1936 році вже було розгорнуто 33000 санпостів [6, С. 7]. За домовленістю з організацією союзу Медсантруд, органами охорони здоров'я і санітарної служби РСЧА постійно велася праця по наданню взаємодопомоги один одному. Так за рішенням союзу Медсантуду, кожний лікар повинен був відпрацювати в системі Червоного Хреста щорічно не менше як 72 години [10, С. 20].

Допомога санітарній службі РСЧА здійснювалася як шефство комітетів Червоного Хреста над лікувальними установами її частин та з'єднань. Силами активу УТЧХ в лазаретах та полкових амбулаторіях налагоджувався затишок та побут військовослужбовців, підтримувалася зразкова чистота. Комітети надавали з своїх ресурсів необхідні медикаменти, перев'язочні матеріали, інструменти, дезапаратуру і деззасоби, допомагали в покращанні харчування

хворих в лазаретах. В своїх санаторіях і будинках відпочинку лікували червоноармійців, командирів і членів їх сімей. УТЧХ брало на себе шефство над окремими частинами РСЧА, надавало відрядження червоноармійцям та командному складу в будинки відпочинку, організувало в місцях розташування частин спеціальні санаторії для червоноармійців. На 1 січня 1933 року УТЧХ мало 2952 ліжка в своїх санаторно-оздоровчих закладах. На 1935 рік його фонд складав 3407 ліжка. Вартість одного ліжка була 6000 крб. В 1935 році УТЧХ мало 150 стаціонарних закладів, 40 санаторіїв, 300 поліклінік і амбулаторних закладів, 64 лікувальних рентгенівських закладів [6, С. 6].

В 1933 році почалося масове будівництво таких санітарних літаків як "СРСР – К-1". УТЧХ зібрало власні гроші для будівництва літаків своєї санітарної авіації. З 1933 року всім товариствам Червоного Хреста СРСР Виконавчим Комітетом СТЧХ і ЧП СРСР були поставлені завдання, щоб з допомогою представників Тсоавіхіма вони вишукували і організували посадочні майданчики для літаків. Це завдання покладалося на господарських керівників районів, на керівників ячеек Тсоавіхіму, на керівників місцевих організацій Червоного Хреста. В кожному районі відбувався відбір місця для аеродрому, придатного для посадки літака. Всі плани таких аеродромів були зібрані в секторі авіації СТЧХ і ЧП СРСР. На основі цих відомостей наказом Союзу Товариств ЧХ і ЧП СРСР даний аеродром вже призначався тільки для літаків і повинен був обслуговуватися активістами Тсоавіхіма і Червоного Хреста. В 1934 році була створена перша зведена союзна ескадрилья ім. М. І. Калініна. В 1936 році була утворена спеціальна ескадрилья санітарних літаків УТЧХ ім. П. П. Постишева [6, С. 5].

На кінець 1936 року СРСР мав перше місце в світі по кількості санітарних літаків. В цьому році санітарна авіація УТЧХ вперше прийняла участь у військових навчаннях і маневрах Київського Військового округу РСЧА. Від керівництва уряду СРСР була отримана позитивна оцінка діяльності санітарних літаків УТЧХ під час військових навчань. З 18 вересня 1934 року СРСР став членом Ліги Націй у Женеві. В кінці червня 1936 року радянську державу відвідав пан де Руже – генеральний секретар Ліги товариств Червоного Хреста. Він ознайомився з діяльністю санітарної авіації СРСР і дав їй діям високу оцінку.

З 1936 року в товариствах Червоного Хреста почали готувати бортових лікарів, медичних сестер – парашутисток. Перші такі курси були відкриті у Москві й Мінську, а потім у союзних республіках. На кінець 1936 року були вже створені парашутні загони медсестер-парашутисток. Виконавчий комітет СТЧХ і ЧП СРСР наказав, щоб усі пілоти, бортмеханіки, авіатехніки санітарних

літаків почали підготовку по наданню першої допомоги і склали заліки з санітарного мінімуму. У 1937 році УТЧХ підготувало 75 сестер-парашутисток для використання їх у підрозділах санітарної авіації [11, С. 126].

Продовжувалася діяльність УТЧХ по підготовці медсестер Червоного Хреста. Так з 1933 року короткострокові курси медсестер Червоного Хреста були перетворені в 2-х річні школи. У 1934 році впроваджується масове навчання населення по комплексу значка ГСО "Готов до санітарної оборони" I ступеня. В нього входили військово-санітарний комплекс; комплекс санграмоти з противохімічної оборони (ПХО); комплекс гігієни житла; гігієни харчування; особистої гігієни і фізкультури. За кожний комплекс йшло контрольне опитування. В кінці кожен повинен був скласти військово-технічний іспит (ВТІ) [12, С. 10].

Кожний значкіст ГСО I ступеня брався на окремий облік і ставав організатором санітарного поста. Норми ГСО склали 120 годин. З 1934 року кожний комсомолец і член активу повинен був мати значок ГСО. Згідно встановлених норм КП (б)У вони склали іспит по військово-технічним знанням. Це включало в себе і складання норм ГСО I ступеня (120 годин), складання норм на значок "Ворошилівський стрілець" I ступеня; вміння читати топографічну карту (знати умовні знаки, вміти орієнтуватися); скласти перші чотири вправи на планері або стрибок з парашутної вишки не нижче 25м (або з літака); знання автомобільного, авіаційного або тракторного мотора; для комсомольців двох допризовних віків, що навчалися в системі Тсоавіахему – обов'язкове знання 120-годинної програми допризовної підготовки, а в системі Автодору – 280-годинної. На селі, якщо норми на "Ворошилівський стрілець" і стрибок з парашуту скласти було не можливо, то це замінювалося на складання норм на знання бойової гвинтівки і знання основ догляду і збереження коня.

З 1935 року почалася підготовка значківців ГСО з 60-ти годинною програмою. За 1935 рік було організовано 300000 санітарних постів [13, С. 9]. З 1935 року почали готувати на значок ГСО II ступеня. В піонерській організації з 1932 року почалося цілеспрямоване навчання за програмою санітарно-оборонного напрямку. З 1935 року введено значок „Будь готов до санітарної оборони” (БГСО) для піонерів. Так піонери вивчали: протихімічні заходи захисту під час війни; види зв'язку; для санітарних об'єднань – азбука Морзе, телеграф, ракета, свисток, геліограф; санітарна розвідка; гігієна в школі, клубі, на підприємстві; надання першої допомоги; організація походів; перевозу хворих і поранених (умови праці транспорту, маскування в дорозі, використання природних умов – туман, темрява) [14, С. 15].

З 1933 року УТЧХ за наказом уряду приймає активну участь в обслуговуванні призовів на військову службу. В РСЧА СРСР у 1933 році було 885000 чоловік. На кінець 1937 році РСЧА мала 1500000 чоловік, а кількість кадрових дивізій збільшилася в 10 разів [7, С. 144].

Обслуговування призову включало проходження медичного огляду, направлення по необхідності в лікувальні заклади, складання призовниками норм ГСО I ступеню, навчання в гуртках військово-санітарних знань (ВСЗ) та залучення їх в члени УТЧХ. На 1933 рік пройшло попередній медогляд 24357 чоловік, в 1934 році – 20193 чоловіка. У 1935 році – 53070, на 1 вересня 1936 року – 39677 чоловік. В лікувальні заклади з числа призову були направлені у 1933 році 140 чоловік, у 1934 році – 1243 чоловіка, у 1936 році – 3953 чоловіка. Через ВСЗ (гуртки) пройшло у 1933 році – 3011 чоловік, у 1934 році – 26421, 1935 році – 23483 (більше увага вже надавалась не гурткам ВСЗ, а гурткам по здачі норм ГСО I та II ступенів) і у 1936 році – 10542 чоловіка. ГСО I ступеня у 1935 році здало 35519 призовників, у 1936 році – 59469 призовників [6, с.39]. Обслуговування призовів в УТЧХ було краще всіх серед СТЧХ і ЧП СРСР. Так у 1936 році УТЧХ раніше всіх у СТЧХ і ЧП СРСР провело обслуговування призовників 1913 року народження.

В 1936 році УТЧХ прийняло участь в маневрах Київського Військового округу. Під час маневрів було розгорнуто 3 евакоприймальних пункти, 5 стаціонарних і 13 пересувних лікарсько-харчових пунктів, 12 перукарень, ланка санітарної ескадрильї. По Харківському та Київському округах під час маневрів було сформовано 2 поліклініки, 2 госпіталі, 5 евакоприймальних, 10 лікарсько-харчових та обмивочних і 3 лікарсько-обмивочних пунктів. Було сформовано 5 санітарних вагонів один санітарний загін з кількох санітарних катерів на Дніпрі [6, С. 39].

Однак в оборонній роботі Українського товариства Червоного Хреста були і негативні явища, які незадовільно оцінювалися керівництвом уряду УРСР. Так сандружини мали погане оснащення, а члени сандружин не досконало навчалися. Крім цього відбувся розпад сандружин у Донецькій, Вінницькій, Дніпропетровській областях. Там, де треба проводити навчання по плану в 60 годин, навчання проводилося всього по 12–20 годин. Відмічалися слабкі зв'язки на місцях з органами здоров'я і як наслідок, недостатня допомога від Народного комісаріату здоров'я (НКОЗ). Лікарі не залучалися до постійної роботи, тому що не був розроблений метод досконалої оплати їх праці.

Незважаючи на всі ці недоліки, оборонна робота УТЧХ поширювалася, і видатки на це збільшувалися. Завдання на 1934–1937 роки по оборонній праці було перевиконане. У 1936 – 1937 роках передбачалося уникнути попередніх

помилки і виконати плани уряду СРСР.

Отже, в 30-х роках УТЧХ стало повністю підвладною структурою. Вся робота організації була спрямована в оборонному напрямку. На промислових підприємствах, по містах, на транспорті, по селах розгорталися санітарні пости, мережа лікарень і поліклінік, які належали УТЧХ. Серед усього населення були організовані курси підготовки санітарних інструкторів і значкістів ГСО Українського товариства Червоного Хреста. Товариству ставляться завдання по накопиченню санітарного майна, збільшенню мережі фармацевтичних установ, організації випуску необхідної медичної продукції на його підприємствах. У другу п'ятирічку з'являються нові форми піднесення санітарно-оборонних знань серед всього населення держави, які були запропоновані урядом СРСР. Так починають організовуватися санітарні пости. Встановлюються норми по складанню державних іспитів. За постановами уряду чоловіки готуються до служби в РСЧА і оборонна робота УТЧХ отримала нову форму – участь в обслуговуванні призивів на військову службу. З 1927 року Товариство приймає активну участь у всіх маневрах РСЧА на території України, з 1936 року участь у маневрах беруть спеціальні літаки УТЧХ, які організація має з 1934 року. На оборонну роботу Товариство в 1936 році витрачає біля 50 відсотків всіх своїх видатків. Бюджет організації складав тоді вже близько 70 млн. карбованців. З 1937 року кожний член Товариства брався на окремий облік за місцем проживання і його пересування і наявність постійно повинні були перевірятися. На кінець 1937 року УТЧХ стає основним помічником держави в підготовці санітарних кадрів для майбутніх бойових дій.

Таким чином, з 1930 року вся діяльність Українського товариства Червоного Хреста, керована наказами та постановами держави, була спрямована в напрямку піднесення військово-санітарних знань серед всього населення України. Активно ведеться підготовка всього населення до майбутніх бойових дій. Менше виконується робота по наданню медичної допомоги населенню під час стихійного лиха, епідемій. Держава всі ці обов'язки бере на себе, щоб основну свою діяльність УТЧХ здійснювало в оборонному напрямку. За наказами уряду всі установи організації важкого типу поступово передаються в Наркомздор'я. За звільнені гроші збільшується діяльність УТЧХ з покращення оборонних потреб СРСР.

Сьогодні воєнна доктрина нашої країни має оборонний характер. Використання позитивного досвіду діяльності Українського товариства Червоного Хреста в означений період дає можливість на сучасному етапі реформування Збройних Сил України розробити науково обгрунтовані

практичні рекомендації для Комітетів Червоного Хреста в Україні, їх взаємодії з органами влади і створенню на їх базі умов для взаємодії з військкоматами і консолідації зусиль усього суспільства без додаткових державних асигнувань.

Використана література:

1. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України). Ф.1.-Оп.20. – Спр.18.
2. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. Ф.2.-Оп.1.-Спр.578.
3. ЦДАГО України. Ф.1. - Оп.20. - Спр.1670.
4. Киевский Краснознамённый. Краткий очерк истории Краснознамённого Киевского военного округа. 1919 – 1968. – К., 1969. – 109с.
5. ЦДАГО України. Ф.1.-Оп.21.-Спр.127.
6. Звітна доповідь ЦК ЧХ УСРР за час від четвертого до п'ятого українського з'їзду. Червень 1932 – вересень 1936 року. – К., 1936. – 40с.
7. Жуков Г.К. Воспоминания и размышления. – М., 1978. – Т.1. – 376с.
8. Полтарак А.И. Нюрнберский эпилог. – М., 1965. – 552с.
9. До історії Червоного Хреста. Матеріали Виконкому Спілки товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця СРСР. – К., 1940. – 27с.
10. Финклер Ю.М. История Красного Креста и Красного Полумесяца СССР. – М., 1947. – 34 с.
11. ЦДАГО України. Ф.1.-Оп.20.-Спр.6878.
12. Воронов Я.К. ГСО першого ступеня. – К., 1936. – 104с.
13. Кушнір Є.А. Основні завдання Червоного Хреста. – К., 1935. – 16с.
14. Львовский И.И. Программа занятий пионерской сандружины. – М.–Л., 1933. – 16с.

А н н о т а ц и я

В статтє освещается военно-оборонная работа Украинского общества Красного Креста на Украине в 30-х годах 20-го столетия.

Матвійчук А.М.

**ІСТОРИЧНА ЕВОЛЮЦІЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ПІСЕННОЇ ПОЕТИКИ**

Дослідження особливостей розвитку пісенної поетичної творчості є надзвичайно важливою проблемою, оскільки пісенно-поетична творчість, так само як і кожний справжній мистецький твір, відбиває рівень художнього мислення своєї доби, найхарактерніші особливості духовного життя народу.

Елементи художнього твору, до якої б сфери він не належав, взаємодіють між собою, впливають одне на одне, але характер і основні напрями цієї взаємодії та взаємовпливу не є чимось сталим. Особливо це стосується таких жанрів мистецтва, як пісня і поезія, які, після виокремлення із релігійно-міфологічного культу і набуття самостійної естетичної цінності, активно